

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput quartum. De Taboritis & Orebitis nec non de Zisca haereticorum
duce ejus victoriis & morte & reliquis in Bohemia per ea tempora gestis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

rica modulantes, ad alliciendam multitudinem. Quodam vero die quum iterum sic armati conuenissent, in Regiam tumultuaria prorumpentes, Regem orauerunt vt plures ipsis assignare vellet Ecclesias, Nicolao viro nobili, eius loci vnde Ioannes Hussus traxit originem, domino verba faciente. Rex Nicolaum benigne audiuit, & populum bonam spem habere iussit, sed dimisso populo, sic Nicolaum alloquitur: Tu exorsus es telam quam me regno euiceres; at ego laqueum inde nectam quo tibi gulam frangam. Tum iste prope se proripiens, populum multo magis ad seditionem inflammauit: sic vt miser Rex, in proximam arcem ex vrbe vix euaserit, missis ad fratrem oratoribus qui eius auxilium implorarent. Hussitæ Regem euasisse ægre ferentes, furorem in Magistratum vrbani conuenerunt: è quo nonnullos in prætorio deprehensos ex altissimis fenestris in forum præcipitarunt, qui infra stantis, religiosa scilicet, multitudinis dilaniari præbuerunt, stante in foro interim Hussitico sacerdote, & Calicem populo ostentante, & hymnum illum, *Pange lingua gloriosi cum populo concinnante &c.* Quibus nunciatis, infelix Venceslaus, multorum malorum imagine animo obuersante, in morbum incidit, & post paucos dies exspirauit. De quo illud Sallustij dicere possis: *Veni: atque somno deditus, indoctus atque incultus, vitam sicut peregrinans transegit: cui sane contranaturam, corpus voluptati, anima oneri fuit, cuius & vitam mortemque iuxta aestimare queas.* Mortuus vero est Anno MCDXIX. quum annis LV. Bohemix regnum tenuisset; æque in morte atque in vita inglorius & infelix, vt qui sine vlla pompa funebri sit sepultus. Hoc loco facere non possum quin eorum refellam opinionem, qui eos tantum miseros esse aiunt, qui sub imperio viuunt, vbi nihil cuiquam licet. Quis potius ij mihi longe infeliciores videntur, qui sub tali viuunt imperio vbi omnibus omnia licent, & vbi potius quid licitum quam quid honestum sit consideratur.

*Hic vbi quisq; suo sibi vivit more, facitq;
Quod placitum fuerit.*

Quam sententiam licet Ethnici hominis S. Augustinus (*) valde commendat. Et ò vere miserum illum, cui etiam male facere licet! Verissimum enim est illud Comici: (s)

Deteriores omnes sumus licentiâ,

Vbi enim libido quid suggererit, omnes statim cogitationes & curas homo eo conuertit, vt eo quod concupierit, vel licitis vel illicitis modis potiatur.

Id sane experientia in Hussitis monstrauit, qui nullum omnino scelus, per summam quam sibi sumferant, licentiam intentatum reliquerunt. Tunc coniugum pudicitia vis illata, tunc virginibus castitas tuit erepta, tum viduæ violatæ, tum loca sacra profanata, tum monasteria diruta, tum Ecclesiæ euerstæ, & sacra ac profana omnia direpta sunt. Videre tum erat carceres & ergastula maleficis & flagitiosis destinata, bonorum virorum & qui furenti multitudini consentire nolebant, plena. Ad male agendum omnes velis remisque quum se tum alios incitabant; at qui bene agere vellet vel auderet, vix quisquam reperiebatur. Tanta denique rerum omnium erat perturbatio, vt in antiquum chaos reditura omnia viderentur. Nec mirum. Vtenim Camelus aquam non bibit nisi pede prius proturbatam; sic hæresis non nisi perturbata Republica caput efferre potest.

DE TABORITIS ET OREBITIS

nec non de Zisca hæreticorum duce eius victoriis & morte, & reliquis in Bohemia per ea tempora gestis.

CAPVT IV.

ARGVMENTVM.

- I. De ijs qua Venceslai regis mortem consequuta sunt, spolia Ecclesiarum, Apostata Archiepiscopus.
- II. Zisca Taboritarum dux.
- III. Zisca Victoria & mors diuinitus inflata.
- IV. Alexandrum deserret Pons. ab ope Bohemorum.
- V. Zisca statua ponitur ei; Procopius succedit.
- VI. De Concilio Basileensi.
- VII. Secuta Concilium in Bohemia.

MORTVO vt supra dictū est, Rege Wenceslao A. 1519. furēs Hussitarū multitudo rebellionis ducem sibi elegit Ioannem Ziscam, S. 2 homi-
t Aug lib. 5. c. vlt. de Cinis. Dei. s Cic in Tusculanis.

hominem & ætate florentem, & bellis excitatum, quamvis uno carentem oculo, quem strenuè pugnantis olim amiserat: qui ex prædæ spe perditissimis hominibus allectis, brevi magnum confecit exercitum: cum quo in Ecclesias quæ restabant, (quibus ornatu & opulentia vix in tota Europa pares fuisse, Aeneas Sylvius scribit) fecit imperum, sepulchra, etiam Bohemiarum regum, effregit ossibus dissectis, & preciosis rebus ablatis; inauditò antehac, sed usitatissimo postea successoribus scelere. Deinde velut omnia in prædàm ipsis data essent, Hussitæ urbès quoque & oppida diripuerunt, Pragensem imprimis, in qua adversis signis inter regios & Hussitas, non sine multorum cæde ibidem fuit concursus. Inter ea Sigismundus VVencelauri frater & hæres legitimus, ad regnum incundum cum copijs advenerat, quem Zisca omnibus modis impedire conatus est, dictitans eum hostem esse veritatis; eius iussu, vel certe permissu, duos illos veritatis testes occisos; atque ipsum propterea regno indignum esse. At Sigismundus copijs suis freus quamquam civitatem, Zisca strenuè eam defendente, expugnare non posset, in arcem tamen ingressus, coronam ex Conradi Archiepiscopi Pragensis manibus accepit. Intellæ hic Archiepiscopus in hæresin lapsus, ad Hussitarum partes non multo post accessit; & tamquam summus Pontifex & Bohemiarum Patriarcha, Concilium indixit & celebravit, in quo nova Fidei formula præscripta fuit, non tamen nisi in quatuor articulis à prisca religione differentis. Quorum primus est de Verbo Dei loquere ab omnibus docendo. Secundus, de Communione laicis sub utraque specie ministranda. Tertius, de opibus & dominio temporali ab Ecclesia auferendis, & Ecclesiasticis ad pristinam paupertatem redigendis. Quartus, de peccatis publicis prohibendis & puniendis, quæ illi sunt nullo modo, neque ut minus vitetur malum, ferenda esse. Postea vero idem Archiepiscopus, conscientia stimulis exagitatus,

mentes, carnificem nocte atq; ferens,
miserabili morte in castris Hussitarum fuit extinctus.

II. Porro Zisca ut firmum aliquod novi imperij, quod imaginatione sibi fixerat, fundamentum faceret, in colle quodam edito, aquis undique circumfluvijs incluso, oppidum exstruxit, triplici muro circumctum, quod Tabor appellavit; sumptò nomine à monte illo Judææ, in quo divinitus fuit facta, & figuratio Domini: unde postea Taboritæ hæretici dicti sunt, quorum secta ab Hussitarum hæ-

resi aliquantum differens, elidere quam VValdenses profitentur, similis fuit, ut non solum ex Aeneæ Sylvij & Cochlarum Historijs, sed etiam ex ijs quæ Joannes Leucavitius sacerdos Taboritæ, scripta reliquit, constat. Sæpe quidem inter hos & Hussitas, ut & qui novitum extiterunt, Orebitas, à Conrado Archiepiscopo & Bohemica Nobilitate tentata fuit concordia, sed frustra, quod Taboritæ viribus & armis, quibus ductore magni nominis Zisca, prævalebant, confisi, ne latum quidem unguem Hussitis vellent cedere. Quis hic mirabilem non agnoscat Dei providentiam! Ecce enim vix emergit nova hæresis, quum ea statim in factiones dissilit, quæ inter se infestis signis concurrant; ut in Hussitis & Taboritis videmus, qui tamen ubi contra Catholicos res gerenda esset, omnis oblii simultatis, conjunctis viribus eisdem infestissime oppugnarunt.

III. Sæpe quidem Sigismundus Imperator cum exercitu regnum ingressus, subditos ad officium reducere conatus est, vix tamen ullum operæ preciam fecit, Zisca se statim cum validis copijs objiciente; qui perpetuo victoriarum cursu, & summa fortuna indulgentia, infinita fere ex hostibus cogerat trophæa. Mira profecto res, ut qualis eno egeret ductu, nam & alterum oculum ijs bellis amiserat) ipse cæcus exercitum duceret ad victorias. Quamvis hunc militaris gloriæ splendorem valde obscuraret crudelitas, ut qui quum promiscue in omnes, tum præcipue in Ecclesias & Monasteria, & omnem Clerum sæviret; & monachos ac sacerdotes aut vivos cremaret, aut alijs exquisitis supplicijs interimeret. Quare impotentem huius dominationem & sævitiam pertæsi Barones, Legatos ad Lithuaniam Ducem miserunt, ut regnum suscipere vellent, orantes: & hic quidem nepotem suum cum duobus equitum millibus in Bohemiam misit, à Pragensibus in civitatem receptum. At Zisca & Taboritæ nullum omnino volebant habere regem; Hussitæ vero talem qualis ipsis placeret. Hæc mirum natura est hæreseos, ut regibus sceptrum e manibus extorquere semper annitatur. Econtra Pontifex tamquam Ecclesiæ caput, per Legatos suos prædictum Ducem Alexandrum ab hoc instituto dehortatus est, scriptis ad eum.

litteris quarum exemplum hoc loco apponere volui.

❧ ❧ ❧

Mar-

Martinus Episcopus, servus servorum Dei, Nobili viro, Alexandro, Lituania Duci, salutem & Apostolicam benedictionem.

Iam pridem fama vulgauerat, te Bohemos hereticos spe fouere, apertis auxilijs eos iuuaturum. Quod scelus de te viro prudentissimo, & probato iam Principe Catholico difficile creditu videbatur. Sed tamen scriptissimus Nobilitati tua, paterna charitate monentes, ut ab omni societate, coniunctione & federe hereticorum abstineres, & eosdem excluderes & priuares fiducia subuentionis tuae. Nunc vero per tuas litteras & nuncium, dispositionem tuam non dubiam nec obscuram, de inuadendo regno, & suscipiendo praedictos in protectionem tuam habemus. Intelligentes sententiam animi tui magno dolore commotissimus. Videmus enim & manifeste comprehendimus te si hoc feceris, ultra periculum Fidei (quod est ante omnia declinandum) magnam & horribilem nouitatem, Christianitati nociuam moliri. Ex qua multo maior sanguinis Christiani effusio, & grauiora scandala, & crudeliora vulnera subsequerentur, quae ea sunt, quibus asseris hac via velle morderi. Nam nemini dubium est, quin Bohemi heretici, si fuerint a spe tui praesidij destituti, ad obedientiam Ecclesiae & recte viuendi normam, & ad cultum Dei facile reduci possent, uel sola necessitate compulsi, foretq; breui tempore consueti a tranquillitas, & deuota religio in regno Bohemia, hac funesta labe purgata. Qui si se viderint in protectionem tuam receptos, foueri atq; defendi, uidentur acriores, & contra Ecclesiam Dei instituta magis rebelles & pertinaciores in haeresi. Nec nos multum mouet, quod asseris, te uelle eos hac conditione recipere, ut errore deposito, ad debitam Romanam Ecclesiam obedientiam reuertantur. Omnia enim faciunt & pollicentur tibi, ut te suis laboribus & erroribus immisceant, & incendium magis excitetur. Per hanc viam simulat a eorum redemptio, non posset non esse suspecta, per quam uiam quarunt periculosam discordiam inter Principes Christianos seminare. Vi potentissimis Dominis inter sese decertantibus, Romano imperio perturbato, & tota Christianitate confusa, possent ipsi peccare licentius. Nec existimare debes, aliter euenire posse, si Bohemia regnum occupabis. Quod nullo modo per Electores Romani Imperij & Principes Almania tolerabitur, etiam tacente charissimo in Christo Filio Sigismundo Romanorum rege illustri. Nec huius regni existimatio tanta est, necesse debet apud consideratam prouidentiam, ut pro eo iurare uelis hereticos, aliena per iniuriam occupare, & magnam Christianitatis partem nouo bello confundere & permiscere, cum diminutione tui honoris & fama, & certa ani-

mae tuae iactura. Quae etiam somnia ad votum succederent, diligentius cauenda essent. Quid enim proderit, etsi totum Mundum lucreris, anima uero tua detrimentum patiaris? Quod uero te asseris, non ampliandi domini cupiditate, sed sola hereticorum reducendorum causa, ipsos sub tuam defensionem recipere: nullo modo probari potest. Nam cum per Dei misericordiam Christianus Princeps existas, in causa fidei debes cum dispositione nostra & Ecclesiae, & nostro & Apostolicae Sedis Legato transmissa, & reliquis Christianis Principibus consentire, teque cum his iungere contra hereticos. Non pro ipsi te defensionem exhibendo, specialem uiam querere eorum conuersionis, quae hoc modo quaesita, sincera credi non potest. Sed qualemcumque ipsi animum habeant, sinceritati tuae qua inter Christianos huc usque probata est non conuenit, a communi consilio deuiare, & eos uia speciali conuersione suscipere. Quod ne facias, tibi paterna dilatione consulimus, te monemus, hortamur, tibi que etiam praecipimus in uirtute nominis Iesu Christi, quod est nomen super omnia nomina. Et si feceris, scito, te Deo omnipotenti, uobis & Ecclesiae (quam Deus non deseret) & Christiano nomini iniuriam facere, quam nec Deus ipse feret, sed ueritas in periculum Capiti tui, & certam animae tuae damnationem. Nos uero qui Vicarius eius sumus in terris constitutus, in apice Apostolatus, ad conseruationem ueritatis & fidei Christianae, dolenter & tamquam contra uiam nostram, sed necessario, contra te & quoscunque defensores hereticorum, auctore Domino procedemus, quia sic tenemur ex iniuncto nobis officio. Sed cum multa in diebus tuis opera digna feceris, pro amplificatione fidei sanctae, cogitare te non possumus, postremo te recte facta uelle ambitione corrumpere, & tantis cladibus hominum causam dare. Quare fili dilecte, ab hac uia ab hoc modo, ab hac opinione te retrahas, nec subsidia mittas hereticis: nec eorum uenenosis pollicitationibus capiaris, quae tibi certe sunt ad instigationem Sathanae, ad inquinandam famam & fidelitatem tuam inuoluedo te nouis bellis & periculis, & effundendo sanguinem Christianum. Sed si salutem & reductionem Bohemorum consideras, sic ut debes, eos nullis tuis uiribus protecos hortaris, ut ad praesatum Apostolicam Sedis Legatum, ad hoc specialiter destinatum a nobis, habentem plenam & liberam potestatem super omnibus in ista causa disponendi, mittant, & se humiliter submittant correctioni & dispositioni suae. A quo poterunt etiam ad nos cum securitate transmitti. Sed tu ante omnia caute diligenter, ne ipsos uia conditione tuearis, quia certi sumus, quod a te destituti, statim humiliter se inclinabunt. Recreati autem per te, siens continuo deteriores. Quod si tu aliquo modo

inolo inductus, defensionem eorum suscipere promissisti: scio, te dare fidem hereticis, violatis iuris fidei sancta, non potuisse, & peccare mortaliter, si servabis: quod fidei ad in fidelem non potest esse ulla communicio. Ceterum postrema litterarum tuarum particula, per quam requiris, ut processus contra hereticos editos tollamus, vel suspendamus a tempore. Respondemus, hoc nullo modo fieri posse, de manifestis hereticis in sacro Constantiensi Concilio condemnatis, presertim cum sentiamus, communicio sensu Principum Alemania exercitum preparari ad confusionem eorum. Sed ut supra dixi, humiliter & sincere offerant se legato, qui causa & voluntate sua cognitis, diligentius de propinquo diligenter salutis sue consulat. Sed nobilitatem tuam iterum atque iterum admonemus, sequo obsecramus per misericordiam Jesu Christi, ut tantam stragem & calamitatem per te induci non velis, quantam necessario securam videmus in Christianis, si Bohemos hereticos suscipias defendendos. Datum Roma apud S. Petrum XII. Calend. Junij. Anno Pontificatus nostri Quinto.

His Pontificis precibus & mandato victus Alexander, revocato exercitu, Bohemos deseruit; Batones vero & nobiles Hussitar, spe sua frustrati, & impotentis Zisca dominationis perterriti, arma contra eum sumunt: quorum ille ad tria millia cecidit, & reliquos qui Pragam se receperant, obsedit: sed tandem Rokyzana potissimum, Hussitici Prædicantis operâ pax facta est. His liberatus periculis Zisca, exercitum in Austriam eduxit, ferro & incendijs quacumque ibat, grassatus, & foedissima immanis cuiusdam & Barbari furoris vestigia post se tamquam aliter Attila relinquens. Post multas tandem & continuas victorias, tam contra Sigismundum Regem quam Germaniæ Principes, qui auxilium Imperatori tulerant, obcentas (quas particulatim hoc loco enumerare nihil necesse est) quum iam de pace in Ziscæ quidam summum emolumentum (ut cui gubernatio totius regni, Ducatus insuper & magnam auri pondus à Sigismundo promissa fuerat) non sine Regiæ Maiestatis dedecore ageretur, peste tactus in itinere exspiravit: Mōstrum (Æneas inquit) detestabile, crudele, horridum, importunum, quod postquam manus humana conficere non valuit, digitus Dei extinxit. Ferunt illum morti vicinū iussisse cadaveri suo pellē detrahi, & ex ea tympanū fieri; nihil dubitare se inquitens, quamprimum tympani eius sonitum hostes audirent, statim fugam arrepturos. Magnum sane belli fulmen Ziscam fuisse, nemo res ab ipso gestas contemplantus negabit.

De eo Baptista Fulgofus sic loquitur. (a) Qui amissi in eo profusus luminis incommoda, atque ex alia parte rerum quas cæcus gessit, magnitudinem pensitare voluerit; tantum Hannibali Sertorioque altero tantum oculo captis, eum præpositurus est, quantum ipsi propter lumen ei qui profusus cæcus erat, proponendi viderentur. Hæc enim gloria, quæ ingens ac rara est, decessit, quod dum vixit, maximis prælijs victor, numquam ab hoste superatus fuit. Qui non minus cum Natura certasse videri debet, quam senier Marius aut Scæva. Nam quamquam grandes natu multique vulneribus debilitati essent, hominis tamen speciem servabant. A quibus tantum Joannes Zisca ob cæcitate abfuit, quantum à vivente mortuus. Neque enim inter videntes cæcus alius quam mortuus appellari potest. Hæc Fulgofus.

V. Mortui Ziscæ, cuius ductu hæreticorum res tam prospere successerant, memoriam Taboritæ tam superstitiose vel idololatrice potius coluerunt, ut eius effigiem in porta oppidi Taborienfis publice spectandam locarint, adstante Angelo, calicem manibus præferente. Quamvis autem tanti Ducis mors hæreticorum rebus multum incommodatura videretur; nihilo tamen segniore facti plerique Procopium quandam ducem elegerunt, qui Taboritarum nomine bellum deinceps gessit. Pars altera, hoc reiecto, Orphaos se appellavere, quasi Ziscæ tamquam Patris obitu, omni solatio orbati. Procopius ille cognomen Rasus dictus fuit, eo quod sacerdos fuisset: sed & Magni nomen deinde, ob multas res feliciter gestas, ei inditum fuit. Orbitæ quoque Bedricū quandam Moravum natione, itidem sacerdotem apostatam, ducem sibi elegerunt, qui Silesiam assiduis bellis afflixit, & non sine ipsorum etiam Hussitarum stupore & destinatione, uxorem publice duxit. Tres hi duces dici sane vix potest, quanta vicinis regionibus damna intulerint, non villis tantum & pagis, sed multis etiam opulentis oppidis direptis, per ludibriū bellum se Philistæis & Idumæis facere dictitantes. Sic illi Catholicos appellabant, in quibus vexandis & ad intericionem, si possent, delendis nullum omnino quod vel severissimus umquam tyrannus excogitare poterit, crudelitatis genus prætermiserunt, nulla sexus, nulla status, nulla ætatis habitatio, cædibus in omnes promiscue sævientes.

Quin

a Lib. 3. de Fortitudine.

Quin etiam defessi cædibus, magnam Catholicorum vtriusque sexus multitudinem horreis inclusam, subiecto igne cremarunt; eò tandem immanitatis progressi, vt fetus è matrum vteris extraherent in orientium matrum conspectu medios gladijs dissecuerint. Et per Deum immortalem! quis vel recensere possit eorum numerum, qui in Austria, Moravia, Silesia, Lusaria, & Misnia crudelissime laniati, & martyrio sunt affecti? vt verò terrorem latius spargerent, & flagitijs suis formam aliquam iustitiæ prætenderent, sacerdotes & Catholicæ Ecclesiæ Pastores deprehensos, tamquam diuinæ & humanæ Maiestatis læsæ reos, quatuor alligarunt equis, iisque in diuersum actis, crudelissime discerperunt; Monasteriorum archimandritas & Priores, ligneorum statuarum è direptis Ecclesijs abreptarum strui superimpositos, viuos cremarunt, virgines vero & elegantiores feminas, ad libidinem referuarunt. Hoc modo incarnati illi diaboli, sacerdotum apostatarum ductu, omnes regiones Bohemiæ vicinas depopulati suat, in Franconiam vsque, Hungariam, Poloniam & Austriam factis excursionibus. Quæ sane admirabilis, immo pæne incredibilis res, Alberti Crantzij iudicio, videri debet, vt vna scilicet natio tantum possit. Principes quidem Germaniæ & à Pontifice & Imperatore tamquàm è profundo somno excitati, conuocatis viribus, aliquot prælijs cum Hussitis confixerunt, sed tamquam nescio quo stuporis afflati spiritu, inferiores fere semper magna cum ignominia discesserunt, omnibus impedimentis hosti vix conspecto in prædam relictis.

VI. Dum ita passim rapinis, cædibus & incendijs sæuitur, & Hussitæ, Taboritæ & Orebitæ in epra & delira sua dogmata multorum millium sanguine stabilire contendunt, Martinus Papa V. Concilium Basileam indixit, quod deinde sub Eugenio IV. qui in Pontificatu ei successit, fuit continuatum, Ad id Hussitæ quoque euocati, è suis aliquod Legatos accepta prius fide publica, eò miserunt: quorum princeps fuit is, quem supra diximus, Procopius Rarus: qui cū trecentis equitibus & vexillo, cuius vna pars Crucifixi, altera Calicis (de quo scilicet potissimùm contendere) præferebat imaginem, Basileam ingressus, omnium oculos in se conuertit, ob res bello post Ziscā feliciter sæpe gestas. Deinde ad Synodū vocatos Julianus S. Sedis Legatus luculenta oratione alloquutus est, grauitè reprehendens, quod Christia-

næ quietem Reipublicæ perturbassent: & amantè simul admonens, vt pacis consilia amplecti, & quæ haberent dubia, amicabiliter in medium proponere vellent. Sic igitur illi totis quatuor diebus de quatuor præcipuis capitibus, ob quæ à Romanæ Ecclesiæ discessissent obedientia, differuerunt: quibus deinde sequentibus aliquot diebus à Catholicis Doctoribus responsum fuit. Quum vero horum quidam inter respondendum crebro hæreseos & hæreticorum vocabulum usurparer, Procopius ille Rarus cum stomacho surgens, vix retineri potuit, quin statim unà cum Bohemis è Concilio discederet. Controversa illa capita quæ aliquamdiu in synodo agitata essent, quorundam ab utraque parte deputatorum disceptationi permessa sunt. Festinantibus autem Bohemis in patriam redire, Concilium voluit, ut delegatorum congressus in ipsa urbe Pragensi tanquam hæreseos metropoli fieret. Eò quoque Galliæ, & Hispaniæ Regum, Sabaudia & multorum Germaniæ Principum Legati accepta ab Hussitis fide publicâ venerunt. Hussitarum præcipua & multoties iam iterata querelæ erant, quod Joannes Hussus & Hieronymus Pragensis extremo affecti essent supplicio, & sub Cruciatæ nomine expeditio à Pontifice contra ipsos indicta, & à Principibus suscepta: interim pacis studium mire simulantes, modo postulatâ ipsorum non negligereatur. Diebus aliquot frustra tractatis res ad Concilium, & à Concilio rursus ad conventum Pragensem remissa, & tandem in hæc capita, donec alter de re tota decerneretur, conventum fuit: *Ut communio vtriusque speciei concederetur ijs qui eam requirerent, modo in alijs Ecclesia auctoritatem agnoscerent; hoc observato, ut sacerdotes sic communicantibus semper dicant, Corpus Christi sub qualibet specie totum & integrum contineri, &c.* Hoc modo pax quadamtenus composita fuit Anno 1433. Sed Orphani & Taboritæ publicæ quietis hostes, prædæ iam diu assueti, quum alios hostes non haberent, Hussitis penes quos tum præcipua erat regni administratio, arma intulerunt; sed ad internecionem fere in ipsa Pragensis civitatis conspectu delati sunt, Procopio Raro, præcipuo tantorum malorum auctore, cum alijs ante signanis occiso, & reliquis qui evaserant, postea igne consumptis. Tantum nefariorum hominum erat odium, ut Bohemiæ Barones omnem eorum memoriam penitus delendam censerent.

VII. Harum rerum fama nec opinato accepta, Sigismundus, qui interea Romam profectus, à Pontifice Imperiale diadema suscepit, in Bohemiam reuersus, & à Bohemis, etiam ab Hussitis pro Rege agnitus est. Hussitæ similiter, ab Excommunicatione absoluti, ad Ecclesiæ unitatem redierunt, cui Rokyzana sacerdos & Doctor præcipuus Hussitarum, vna cum aliis eiusdem sectæ autesignans, iuramentum obedientiæ & fidelitatis præstitit, promittens, se pacta inter delegatos in ita seruaturum & à Romanæ Ecclesiæ fide non defecturum, permissa interim ijs, qui uti vellent, vtriusque speciei communionem, donec à Concilio Basileensi certi quid super ea restitueretur. At eodem die quum in Catholica Ecclesia sacris, quæ Catholico ritu celebrantur, interesset, conscenso altari, Laico cuidam communionem sub vtraque specie portexit. Hæc eius audacia (neq; enim in Catholica Ecclesia id facere ei licebat) parum absuit quin nouas rursus excitaret turbas: sed prævalente publicæ utilitatis respectu, inquieti hominis insolentia ferenda potius, quam nouis tumultibus occasio danda videbatur. Nec sic tamen ille quiescere potuit, donec tandem regno fuit eiectus. Secundum hæc Sigismundus rex Episcopis quibusdam negotium dedit, Missam ab Hussitis corruptam instaurandi, explosis quas vernacula lingua illi adiecerant, cantu uiculis; itemque religiosos vtriusque sexus in monasteria, vel potius ruinas monasteriorum reducendi. Post multas actiones, tandem à Concilio decretum fuit, *communione sub vtraque specie ex veteris Ecclesiæ statutis non esse necessariam*. Petierant etiã Hussitæ libertatem parvulis factam Eucharistiam communicandi, nec non Euangelia & Symbolum in Missis populari lingua legendi: sed in vtroque repulsam passi sunt. Mortuo Sigismundo Anno 1437. V. Id. Decemb. Znoymæ in Moravia; nec multo post etiam Alberto Austriaco ipsius per filiam Elisabetham genero & successore ad A. 1439. seditiosus ille Rokyzana in Bohemiam rediit, & cum suæ factionis hominibus effecit, vt Ladislao Alberti filio, vt pote minorenni & sub matris Viduæ potestate degente, ad quem tanquam legitimum hæredem Bohemiæ regnum pertinebat, præterito, alius eligeretur: Hussitis dicentibus (quo prætextu hæretici & olim plurimum vsi sunt, & etiam nunc vtritur) eum qui ab alijs regatur idoneum esse non posse ad alios regendos. Regnum igitur Bohemi Bauariæ Duci obtulerunt, quod ille mag-

no animo accipere recusauit. Tandem Regis loco duos Vicarios regni constituerunt, vnum qui Catholicis aliquantulum fauebat, alterum vero pertinacem Hussitæ sectæ asseclam: qui capita religionis, de quibus inter delegatos Concilij & Bohemos transactum fuerat, denuo mutauerunt. Ad componendum vero hoc schisma Nicolaus Papa V. Legatum ad Bohemos miserat, Pragæ honorificè ab iisdem acceptum (b) sed non multo post, furore Hussitarum, Rokyzanam Archiepiscopum sibi postulanti, recrudescente, clam discedere coactum. Quin & Gubernatorem alterum Bohemiam ad extrema progressi, carceri incluserunt, (in quo is miserabiliter periit) tam spiritualia quam temporalia pro lubitu suo disponentes, & tam Pontifices quam Reges sua sibi auctoritate constituentes. Rokyzana enim Archiepiscopi nomine & dignitate non contentus, supremi quoque in Bohemia Pontificis potestatem sibi arrogauit. Tandem furore populi paulum remittente, modestiorum consilio & opera Ladislao rex acceptus, & Pragæ vstitatis Catholicæ Ecclesiæ cæremoniis coronatus fuit.

Tanto vero Ladislao Catholicam amplexus erat religionem studio, vt numquam hæreticorum sacris aut conuentibus interesset, aut eorum templa intrare voluerit, quamuis rogatus. Quia quum à Rokyzana quidam sacerdos subornatus esset, vt Rege præsentem Missam celebraret, Rex vbi accepit hæreticum esse, quamprimum inde eum abscedere iussit; ni faceret extrema interminatus. Rokyzanam vero cum suis vbique & semper contempsit, quamuis ille potestatem tyrannicè admodum exercebat. Quinque ille in festo Corporis Christi sacram Eucharistiam per vberem deferret, Rex illum è fenestra conspicatus nullum reuerentiæ signum præbuit. Percunctantibus amicis; cur nullum honorem sanctissimo Sacramento exhiberet. *Non me latet, inquit, diuinitissimum Christi corpus dignius esse quam vt satis vquam à me honorari possit, nec mea reuerentiæ gloria eius auget, neque debonestatio decus imminuit. Verum mihi cauendum est, ne dum Christum honore, sacrilegum presbyterum Rokyzanam vulgo approbasse videar, quorum plerumque mores à Principis pendunt exemplo. Nec illi me Deum contempsisse putabant, cuius sacratissimum corpus in Catholici presbyteri manu me semper summi honoribus prosequentes viderunt.* Aliud eiusdem non minus notabile factum prodicitur. Nam ex Hun-

b Anno 1448.

gia reuertenti, Rokyzana cum Clero suo obuiam processit, magnam pompam ducens, & habita oratione de faulfo ac felici reditu est congratulatus. Rex autem hæreticum & pestiferum hominem toruis oculis inspiciens, nullas ei gratias egit: vbi vero Catholicæ Ecclesiæ Sacerdotes, sacra ferentes, occurrerunt, *Hos, inquit, Dei ministros agnosco.* Et ex equo desiliens, consalutatis omnibus, sacram crucem oscularus est. Licet vero quam Ladislai Regis pietate, & exemplo, tum Franciscani cuiusdam Monachi, à Pontifice missi, sermonibus Catholici ritus in Bohemia & Moravia paulatim reflorescere inciperent; vna tamen nec opinata Ladislai mors Anno 1457. X. Calend. Decembr. omnem spem euertit, & sulque deque omnia miscuit, Veneno interentum suspicio fuit: cuius culpæ quidam Rokizanam affinem fuisse dicunt. Defuncto Rege, multis regnum ambitibus tandem Baro quidam Gyziko de Podiebrat Bohemus, Rokizanz potissimum & Hussitarum opera Rex electus fuit, frustra Catholicæ tam Bohemis quam Morauis & Silesijs sese opponentibus: quos nouus Rex Georgius (hoc enim ei nomen erat) vi & armis imperata facere coegit.

Georgio, Hussitica labe infecto, regnante, Hæreticis in Bohemia caput plæ extollere ac triumphare cœpit. Tum Praga urbs duos Archiepiscopos, Catholicum unum, Hussitam alterum, non sine tanti monstri detestatione vidit. Rex nihilominus ad Papam Pium II. Legatos misit, qui suo tanquam Christiani Principis nomine obedientiam ei præstarent, ea lege, ut pacta conuenta (que Compactata vocant) Bohemorum, & in primis de utriusque speciei communione, Pontifex approbaret. Quod, ubi Papa denegavit, oratores re infecta domum reuersi sunt. Rex hoc indigne ferens, indixit generalem totius regni conuentum, ad quem & à Papa missus fuit Apostolicus Legatus. Quam vero Rex ad Ecclesiæ obedientiam redire noller, à Pio primum, deinde à Paulo II. quoque illius successore excommunicatus, & Bullæ in Cœna Domini insertus est, publice etiam Christianorum cruce signatorum, contra ipsum pronuntiata expeditione, & Matthia Hungariæ rege in ipsius locum succedere iusso. Sic duorum istorum, varia fortuna diu inter se belligerantium, contentionibus Bohemiæ regnum misere discissum fuit, & multis calamitatibus vexatum.

Tandem adigente conscientia, Georgius Rex

à Saxoniæ Ducibus petijt, ut ipsorum intercessionem cum Pontifice recõciliaretur; aut impetrarent saltem, si ex communicationis contra ipsum latam sententiam tollere omnino nollet, suspenderet saltem quoad ipse audiretur. Sed quemadmodum Ecclesia neminem è gremio suo excludit, sic in ijs qui eo semel exciderunt recipendis, cunctanter & prudenter agit. Pontifex tamen in hac petitione minime difficilem se præbuit, & de causa ipsius, ut & pœnitentia, cogniturum se promisit. Sed antequam reverterentur ex urbe Legati, rex Georgius morbo consumptus obiit: post cuius mortem inter Matthiam Hungariæ Regem, & Uladislaum Casimiri Poloniæ regis filium, magna contentione de regno certatum fuit, facta tandem eius diuisione, ut Moravia, Silesia & Lusatia Marchiæ cederent, reliquum penes Uladislaum maneret. Hic exitus fuit Georgij, qui ex hæreticis primus & ultimus Bohemiæ rex fuit: quæ tot tantisque malis fessa, sub Uladislao & Ludouico regibus postea Hussitis religionem suam exercendi libertatem & pacem indulsit.

DE PICARDIS ET CALIXTINIS
eorumque errore: deque ijs motibus qui
Luthero exorto & religionis mutationem
aggresso in Bohemia extiterunt.

CAPUT V.

ARGUMENTUM.

- I. De Calixtinis, & eorum circa utramque speciem in Eucharistia Sacramento errore, ac argumentis.
- II. De Picardis, & Lutheri de ijs iudicium.
- III. Lutherus mutata sententia, Picardos fraternitate dignatur.
- IV. Bohemi Lutheri & Lutherana doctrina defensionem suscipiunt.
- V. Ferdinandi leges contra Hussitas & Calixtinos.

BOHEMIÆ regno vehementer afflicto, tamquam corpori male affecto, qui sequuti sunt reges quiete aliqua potius quam violento remedio opus esse iudicantes, ac simul Hussitarum in-

Tt

saniam